

УДК 342.727+351.751

DOI: 10.31733/2078-3566-2021-4-99-109

Андрій САМОТУГА ©
кандидат юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ЗНАЧЕННЯ ПРОГРАМНИХ ДОКУМЕНТІВ ДЕРЖАВИ У ЗАКОНОДАВЧОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРОАКТИВНОЇ ЗОВНІШНЬОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Зважаючи на те що суб'єктивне право на інформацію все більше позбавляється ознак абсолютності, наголошено на комплексному формуванні нормативно-правових гарантій забезпечення державної інформаційної політики, завданням якої є захист інформаційного суверенітету держави та інформаційної безпеки її громадян. У сучасних умовах гібридної війни проти України, складовою якої є інформаційна війна та спецоперації, пріоритетного значення набуває перехід від реактивної (захисної) до проактивної (наступальної) інформаційної політики держави, зокрема на міжнародному рівні. За результатами порівняльно-правового аналізу таких програмних документів держави, як доктрин, стратегій і концепцій виявлено недоліки та запропоновано заходи вдосконалення законодавчого забезпечення державної інформаційної політики.

Ключові слова: інформація, інформаційна політика, інформаційна безпека, захист, проактивна інформаційна діяльність, законодавство, стратегія, доктрина, концепція

Постановка проблеми. Прийнятою 1996 р. Конституцією України встановлено гарантії захисту інформаційних інтересів людини, суспільства і держави й закладено підґрунтя для подальшої правотворчості та правозастосування в інформаційній сфері. Насамперед статтею 17 Основного закону визначено, що забезпечення, зокрема, інформаційної безпеки України є однією з найважливіших функцій держави, справою всього Українського народу. Статтею 34 також гарантується кожному право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань, а також проголошується право кожного вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір. Водночас цією нормою передбачено, що здійснення цих прав може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя [10].

Положення національного конституційного законодавства цілком кореспондується з відповідними ратифікованими Україною міжнародно-правовими актами, прийнятими у різні роки ще задовго до прийняття чинної Конституції: 1) Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. (ст. ст. 19, 29) [6]; 2) Міжнародний пакт про громадянські та політичні права від 16 грудня 1966 р. (ст. 19) [16]; 3) Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. (ст. 10) [9]. У них також, з одного боку, закріплено право людини на інформацію, з іншого, передбачено можливість держав обмежувати це право, у т.ч. через ліцензування телерадіомовлення та засекречування певних категорій інформації.

Тому відповідні національні та міжнародні конституційні акти прийнято вважати визначальною засадою формування та реалізації державної інформаційної політики, спрямованої не лише на виявлення і протидію внутрішнім та зовнішнім загрозам шляхом нейтралізації негативних щодо неї інформаційних атак і спецоперацій з викриттям і спростуванням спотвореного, тенденційного, шкідливого та руйнівного контенту, а й здійснення державою цілеспрямованої проактивної діяльності щодо формування закордоном її позитивного іміджу шляхом просування і популяризації її історичних і сучасних здобутків, прогресивних суспільних поглядів, ідей і цінностей,

© А. Самотуга, 2021

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-9802-0226>

samotuga@ua.fm

заснованих на принципах демократії та верховенства права, поваги до права націй на політичне самовизначення. Питання інформаційної безпеки нашої держави надзвичайно актуалізувалося під час гібридної війни проти України з боку Росії, коли поряд із використанням класичної зброї та економічними важелями широко та витончено застосовуються, зокрема, інтелектуально-інформаційні засоби експансії, навіть спеціально класифіковані з розрахунку на різні категорії споживачів інформаційного продукту, «засвоєнню» якого сприяють здебільшого відсутність поки що, на жаль, мовно-культурних та ментальних бар'єрів. Необхідно зазначити, що інформаційна війна Росії проти України розпочалася задовго до подій 2014 р. – окупації Криму та частини території Донецької і Луганської областей, а саме ще з 1991 р. – проголошення 24 серпня Верховною Радою Акта незалежності України. Відмінність лише в тому, що ця інформаційна війна велася з перемінним ступенем агресивності, залежно від ситуації у зв'язку зі зміною в Україні політичних влад, які декларували різні, інколи діаметрально протилежні зовнішньо-політичні пріоритети.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Останнім часом наукові дослідження, здійснені в межах інформаційного права, яке досить активно розвивається у зв'язку з появою нових викликів і загроз через стрімкий розвиток інформаційних технологій та поширеними фактами їх протиправного використання, закономірно не обійшли увагою питання державної інформаційної політики як засобу забезпечення інформаційної безпеки. Правові проблеми формування та реалізації державної інформаційної політики на монографічному рівні в різні роки досліджено у працях І. Арістової, Л. Арнаутової, О. Довганя, Л. Коваленко, Б. Кормича, В. Ліпкана, О. Марценюка, Ю. Мосенко, Н. Новицької, О. Олійника, І. Сопілко, В. Шемчука та інших авторів переважно з наукових спеціальностей адміністративного та конституційного права, теорії держави та права. Значний масив праць з аналізованої проблематики, окрім юриспруденції, стосується також політичних та історичних наук і галузі державного управління.

Зважаючи на вагомий внесок зазначених науковців у розвиток теорії інформаційного права загалом, доводиться констатувати про поверховість та фрагментарність їхньої уваги питанням законодавчого забезпечення зовнішньої інформаційної політики держави, тим більше її проактивному напрямку.

Мета статті, зважаючи на значний на сьогодні обсяг національного та міжнародного інформаційного законодавства, полягає у порівняльно-правовому аналізі таких програмних документів держави, як доктрин, стратегій і концепцій та у формулюванні пропозицій з удосконалення законодавчого забезпечення державної інформаційної політики.

Виклад основного матеріалу. Сучасний стан глобального інформаційного суспільства свідчить про те, що, на превеликий жаль, Україна у світовому інформаційному просторі виступає поки що здебільшого в ролі не виробника, а споживача різноманітної інформаційної продукції і технологій (інколи шкідливих і небезпечних). За твердженням українських правників, протягом тривалого часу інформаційний простір України залишався абсолютно незахищеним від постійного тиску на свідомість людей, у тому числі і з боку іноземних держав, негативної політичної, соціальної, економічної інформації, створюючи реальну загрозу не лише моральним засадам українського суспільства, але й національній безпеці країни в цілому [12, с. 23].

На аксіологічному та концептуально-законодавчому рівнях інформаційну безпеку України беззаперечно визнано складовою її національної безпеки. В умовах розвитку глобалізаційних процесів вітчизняний інформаційний ресурс підпорядковується стратегії розвитку нації чи держави, що реалізується через відповідну державну інформаційну політику [3, с. 106]. Кожна країна формує свою стратегію інформаційної політики, в якій визначаються усі аспекти інформаційного забезпечення міжнародних відносин [8, с. 9]. Багато країн давно займаються політикою захисту інформаційних потоків та систем – не лише як джерел державних секретів, але і як джерел економічного прибутку, а деякі наголос роблять на імперських способах політичної та ідеологічної експансії.

Подібні заходи свідчать про зусилля держави із захисту власного інформаційного суверенітету. Як зазначають українські дослідники, суверенітет нашої держави розглядається як «виключне право України, відповідно до Конституції і законодавства України та норм міжнародного права, самостійно і незалежно, з додержанням балансу інтересів особи, суспільства і держави визначати й здійснювати внутрішні та

геополітичні національні інтереси в інформаційній сфері, державну внутрішню і зовнішню інформаційну політику, розпоряджатися власними інформаційними ресурсами, формувати інфраструктуру національного інформаційного простору, створювати умови для його інтегрування у світовий інформаційний простір та гарантувати інформаційну безпеку держави» [3, с. 108].

Факти здійснення інформаційного впливу на широку аудиторію (в т. ч. з боку цілих держав) можна виявити протягом усієї історії людства, починаючи з античних часів. Одним із найважливіших методів психологічного впливу, на думку китайського полководця Сунь-Цзи (VI–V ст. до н. е.), є дезінформація [7, с. 46]. Хоча в подальшому, окрім дезінформації, активно спекулювали на чутливих темах і замовчуваних проблемах супротивника, напр., в СРСР – про дефіцит товарів першої необхідності, пияцтво, позастатутні стосунки й розкрадання у його збройних силах, а питання історичної пам'яті (голодомор, геноцид, політичні репресії, воєнні кампанії закордоном, міжнаціональні відносини, латентний антисемітизм), сучасні проблеми «Brexit» чи міграційної кризи в ЄС з критикою політики мультикультуралізму, соціально-расові протиріччя у США під час президентських виборів 2020 р., або щодо України – постійне просування наративів щодо регіональних, мовних та релігійних відмінностей, перетворюючи їх на протиріччя. Методи ведення інформаційних війн вдосконалювалися паралельно з появою нових видів інформаційної діяльності та засобів донесення інформації – від паперових (листівки та газети, які інколи складно й ризиковано було переправляти через державний кордон або лінію фронту) до сучасних аудіо-візуальних засобів, для яких вже не є перешкодою ані державні кордони та великі відстані, ані матеріальний стан споживача (спутникове й цифрове телебачення, зокрема із закордонним мовленням мовою споживача, FM-радіо, мобільний інтернет із соціальними мережами, здатними видко й безпомилково підлаштовуватися під конкретного користувача інформації відповідно до його віку, соціального статусу, поглядів, інтересів та вподобань).

Стрімкий науково-технічний прогрес у галузі ІТ вимагає як від окремих держав, так і світового співтовариства вживати правових заходів до врегулювання нововиниклих інформаційних відносин, щоправда право ще ніколи не випереджало суспільні процеси, як того б не бажали, особливо щодо стабільності законодавства. Якщо такі вже традиційні види інформаційної діяльності, як друковані ЗМІ й книговидавнича справа, телебачення й радіомовлення певним чином законодавчо врегульовані (через запровадження, зокрема, державного ліцензування, серед вимог якого – мовне квотування та національний екранний час), то новітні залишаються поки що «вільними» від державного впливу, зумовлюючи прискорене до себе перетікання користувачів із традиційного сегменту, що сприяє через використання цих засобів поширенню не лише суспільно-корисної інформації, а й учиненню протиправних діянь – шахрайство, психологічне цькування (кібер-булінг), порнографія, створення та розповсюдження шкідливих програмних продуктів, використання ненормативної лексики тощо через відсутність редакційної політики та цензури. Загалом, як зауважують деякі автори, соцмережі — головне джерело інформації та основне місце концентрації фейків і пропаганди, передусім для молоді, 70 % якої використовують соціальні мережі як основне джерело інформації про суспільно-політичне життя країни [17].

Ефективність державної інформаційної політики залежить від створення тотожної, узгодженої системи національного законодавства та її інтегрованості до міжнародно-правових стандартів, а саме створення правових норм, які забезпечують можливість учасників правовідносин вільно реалізувати право на інформацію [15, с. 3]. З цього приводу зауважимо, що ратифіковані Україною міжнародні акти в галузі інформації мають на меті не лише адаптацію її національного законодавства, що вже певним чином реалізовано, але й перетворення нашої держави на реального суб'єкта міжнародних інформаційних відносин, зокрема здійснення нею проактивної (наступальної, випереджальної, запобіжної, а інколи й пропагандистської) зовнішньої інформаційної політики [22, с. 91].

Загалом, реакція України на російську дезінформацію є здебільшого децентралізованою і значною мірою здійснюється громадянським суспільством та переважно роздержавленими ЗМІ, тоді як їхні російські опоненти є високоорганізованими та керованими, навпаки, державою [24, с. 196]. Адже деякі автори ще у 2016 р. зауважували на відсутності заснованої на національних інтересах

зовнішньополітичної стратегії, яка могла би бути визначена як самостійна, на противагу «реактивним» стратегіям, зумовленим реакцією на зовнішні чинники [13, с. 245-246].

Поряд із чинними нормативно-правовими актами в інформаційній галузі останнім часом парламентом здійснено рішучі кроки до законодавчого забезпечення інформаційної політики зовнішнього напрямку. Проте й акти останніх років не позбавлені певних конструктивних та смислових недоліків. Це передусім закони України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», «Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення», «Про Кабінет Міністрів України», «Про інформацію», «Про телебачення і радіомовлення», положення про центральні органи виконавчої влади, які реалізують державну інформаційну політику, тощо. Ці акти містять майже ідентичні формулювання, про що свідчать такі, твердження, як, наприклад, «підтримка», «сприяння», що мають декларативний характер [21, с. 80-81].

Інша група документів, які не належать до нормативно-правових актів, але визначають пріоритети зовнішньої інформаційної політики, – це концепції, доктрини та стратегії, прийняті у відповідь на прояви інформаційної війни, яка ведеться щодо України як всередині нашої держави, так і ззовні.

Переходячи до аналізу цих документів, вважаємо за необхідне звернутися до теоретичних доробків з приводу їх тлумачення, класифікації та ранжування.

По-перше, як зазначають деякі науковці при аналізі стратегічних актів Верховної Ради України, не всі акти з назвою «Декларація», «Заява», «Звернення» можна віднести до стратегічних, по-друге, деякі з них затверджуються постановами, а інші існують відповідно у формі декларації, заяви, звернення. Окрему групу стратегічних актів Верховної Ради України становлять ті з них, правовий статус яких взагалі не визначений у законодавстві України. До них належать концепції, стратегії та ін. [1, с. 156]. Ситуацію ускладнює, на наш погляд, ще й відсутність закону про нормативно правові акти, результати голосування за проект якого Верховна Рада України скасувала ще 5 квітня 2000 р.

Приміром, першим кроком парламенту до законодавчого оформлення керівних документів в інформаційній сфері була Постанова Верховної Ради України «Про прийняття за основу проекту Закону України про Концепцію державної інформаційної політики» від 11 січня 2011 року. А вже 5 липня 2011 р. Постановою Верховної Ради України цей проект було відхилено. Підстав для його відхилення фахівцями називалося чимало: і відсутність політичної волі для ухвалення цього важливого акта, і його критика за надмірну декларативність та непотрібність через наявність інших законів з інформаційної діяльності та вже взяті Україною міжнародні зобов'язання в інформаційній сфері [27].

Отже, на сьогодні таких актів в інформаційній сфері, як стратегій, прийнятних на рівні закону, немає. Хоча стосовно стратегій парламентом прийнято закони України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28.02.2019 та «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки» від 14.10.2014. Зважаючи на значний масив подібних документів, вважаємо за доцільне навести чинний їх перелік у табл. 1.

Таблиця 1

Керівні документи держави у сфері здійснення зовнішньої інформаційної політики (за датою прийняття)

Назва	Яким документом затверджено, статус акта	Яким органом прийнято	Дата прийняття
<i>Засади, Основні засади</i>			
Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки	Закон України	Верховна Рада України	09.01.2007
Про засади внутрішньої і зовнішньої політики	Закон України	Верховна Рада України	01.07.2010
Про Основні засади забезпечення кібербезпеки України	Закон України	Верховна Рада України	05.10.2017
<i>Концепції</i>			
Концепція Національної програми інформатизації	Закон України	Верховна Рада України	04.02.1998
Концепція популяризації України у світі та просування інтересів України у світовому інформаційному просторі	Розпорядження	Кабінет Міністрів України	11.10.2016

<i>Доктрини</i>			
Доктрина інформаційної безпеки України	Указ	Президент України	25.02.2017
<i>Стратегії</i>			
Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні	Розпорядження	Кабінет Міністрів України	15.05.2013
Стратегія інформаційної реінтеграції Донецької та Луганської областей	Розпорядження	Кабінет Міністрів України	26.07.2018
Стратегія інформаційної реінтеграції Автономної Республіки Крим та м. Севастополя	Розпорядження	Кабінет Міністрів України	27.12.2018
Стратегія національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни»	Указ	Президент України	14.09.2020
Стратегія зовнішньополітичної діяльності України	Указ	Президент України	26.08.2021
Стратегія кібербезпеки України «Безпечний кіберпростір – запорука успішного розвитку країни»	Указ	Президент України	26.08.2021
Проект Стратегії інформаційної безпеки України	Рішення	Рада національної безпеки і оборони України	15.10.2021

Як вбачається із таблиці, такі програмні документи, як концепції та стратегії прийнято різними органами і навіть гілками державної влади. На думку фахівців, складнощі у прийнятті та практичній реалізації різноманітних концепцій, стратегій, доктрин тощо значно обумовлено відсутністю усталеної системи ієрархії керівних документів державної політики та неусвідомленням відмінності від інших нормативно-правових актів. Нерозв'язаність цієї проблеми призводить до нестабільної та незбалансованої державної політики, зменшує ефективність державно-управлінського впливу як в інформаційній сфері, так і в політиці в цілому [27, с. 2].

Щодо ієрархії зазначених документів, то з цього приводу існують поки що розбіжності в наукових колах. Одні автори пропонують розташовувати аналізовані документи так: Концепція → Доктрина → Стратегія → Програма [27, с. 4]; інші – Стратегія → Концепція → Доктрина → Програма [27, с. 2]. Треті вважають, що доктрина має прийматися таким правовим актом, як закон України на строк до 20-х років, концепція – постановою Верховної Ради України на строк до 10-х років, стратегія – Указом Президента України і, як свідчить світова практика, на час його обрання, програма – центральними органами виконавчої влади на один рік із визначеними тактичними методами її виконання [2].

Окремі автори щодо національного законодавства у сфері інформаційної безпеки вказують на наявність методологічної помилки, наслідком якої стало введення в чинне інформаційне законодавство зазначених вже суперечливих актів. Їхня суперечливість полягає, по-перше, у відсутності їх підпорядкованості єдиній державній інформаційній політиці, яка в Україні ще не визначена на законодавчому рівні (за винятком деяких положень Закону України «Про інформацію» щодо напрямків державної інформаційної політики, зокрема забезпечення інформаційної безпеки України та сприяння міжнародній співпраці в інформаційній сфері та входженню України до світового інформаційного простору [18]), а, по-друге, у слабкості термінологічної бази як теоретичної основи сутності нормативних положень, викладених у цих документах [28, с. 162-163].

Так, в першій після початку військової агресії Стратегії національної безпеки України від 2015 р. одним із пріоритетів забезпечення інформаційної безпеки є розробка й реалізація скоординованої інформаційної політики органів державної влади [25]. Чинною вже Стратегією від 14 вересня 2020 р. вже передбачено завдання Кабінетові Міністрів України, державним органам за відповідними сферами національної безпеки подати у шестимісячний строк на розгляд Ради національної безпеки і оборони України

проект, зокрема, Стратегії інформаційної безпеки [25]. Виходить, що на 14 березня 2021 р. слід було очікувати на появу проекту цього документа. Відтак, виникає питання стосовно відповідності Стратегії Доктрині інформаційної безпеки (далі – Доктрина) від 25 лютого 2017 р., якою, зокрема, на МЗС України має бути покладено в установленому порядку сприяння просуванню українських телеканалів у кабельні та супутникові мережі закордоном [5].

І, нарешті, найважливіший документ стосовно тематики нашої статті – Стратегія інформаційної безпеки (далі – Стратегія), проект якої 15 вересня 2021 р. схвалено Кабінетом Міністрів України, а 15 жовтня 2021 р. схвалено рішенням РНБО України і яку має затвердити своїм указом Президент України. Щодо зовнішньої інформаційної політики держави, то на відміну від Доктрини, у якій констатується про недостатню розвиненість національної інформаційної інфраструктури, що обмежує можливості України ефективно протидіяти інформаційній агресії та *проактивно* (тут і далі курсив – наш) діяти в інформаційній сфері для реалізації національних інтересів України [5], у Стратегії конкретизовано таку стратегічну ціль, як створення ефективної системи стратегічних комунікацій, завдяки чому ефективна побудова своєї міжнародної інформаційної діяльності дасть змогу Україні здійснювати *проактивні* інформаційні заходи, інформувати світову спільноту про події в Україні та на її тимчасово окупованих територіях, прогрес у реформах та позитивні внутрішні зміни в державі попри наявну збройну агресію проти України, про ключові рішення органів державної влади щодо стратегічних питань розвитку держави, що сприятиме кращому розумінню міжнародними партнерами внутрішньої і зовнішньої політики держави, забезпечить міжнародну підтримку та покращить імідж України як надійного і передбачуваного партнера. Досягнення зазначеної мети здійснюватиметься шляхом виконання таких, зокрема, завдань: забезпечення стабільного функціонування системи іномовлення України шляхом створення та поширення інформаційного продукту каналами супутникового, ефірного наземного аналогового і цифрового мовлення, мовлення в кабельних мережах за межами України, зокрема англійською, російською та іншими мовами; використання національного бренду «Ukraine Now» з метою популяризації та просування України у світі [29].

Незважаючи на суттєву конкретизацію зазначених заходів, їм ще, однак, бракує наступальності, що пов'язано з таким популярним висловом, як «м'яка сила». Крім того, як зазначають українські вчені-юристи, однією із особливостей сучасного інформаційного права є відносно широке, порівняно з іншими галузями, використання саме норм-принципів та норм-деклараций, за допомогою яких не лише визначаються звичайні для будь-якої галузі принципи, а й установлюються основи державної інформаційної політики, визначаються перспективні плани та програми розвитку. Наприклад, такий нормативно-правовий акт, як Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» практично повністю складається із норм-принципів та декларацій [11, с. 43-44]. Не позбавлені такої, на наш погляд, вади, і решта наведених вже у таблиці керівних документів у цій галузі.

Також важливими вже для нас є аналіз проекту Стратегії, викладені Інститутом масової інформації на підставі порівняння її з Доктриною. Правовий характер проекту Стратегії, так само як і чинної ще Доктрини, не передбачає норм прямої дії – посиляючись на Стратегію не можна притягати до кримінальної відповідальності, порушувати права державних органів тощо. Для реальних правових наслідків мають бути прийняті спеціальні нормативні акти: нові закони, постанови Кабміну, рішення інших органів влади, які мають базуватися на засадах, визначених Доктриною і Стратегією. Так, якщо Стратегія визначає засади забезпечення інформаційної безпеки України, протидії загрозам національній безпеці в інформаційній сфері, захисту прав осіб на інформацію та захист персональних даних (тобто, даний документ передбачає загальні засади інформаційної безпеки, незалежно від джерела виникнення небезпеки, і в цьому найсуттєвіша відмінність Стратегії від чинної Доктрини), то Доктрина 2017 року визначає, що саме через застосування Російською Федерацією технологій гібридної війни проти України виникла необхідність запровадження додаткових заходів забезпечення інформаційної безпеки. Ця різниця відчувається й далі: якщо Доктрина є способом реагування саме на агресію з боку Російської Федерації й вбачається як виняткова і тимчасова необхідність впровадження певних заходів додатково до чинного інформаційного законодавства, то Стратегія пропонує переформатування

інформаційного середовища без прив'язки саме до агресії з боку Російської Федерації. Виходячи з положень, викладених у Стратегії, більшість її норм мають діяти в тому числі після закінчення агресії з боку Російської Федерації [23].

Про недостатній характер проактивності положень як проекту Стратегії, так і чинної Доктрини можна переконатися, порівнявши її з аналогічним документом держави-агресора – Доктриною інформаційної безпеки РФ [4]. У російській доктрині йдеться, наприклад, про сприяння забезпеченню захисту інтересів союзників РФ в інформаційній сфері (фактично реалізація концепції «відновлення та розширення сфери національних інтересів», до якої віднесено майже весь пострадянський простір); ліквідацію залежності вітчизняної промисловості від зарубіжних інформаційних технологій та засобів забезпечення інформаційної безпеки (тобто підготовка до пом'якшення наслідків застосування з боку міжнародного співтовариства санкцій, у т.ч. у сфері ІТ); доведення до російської та міжнародної громадськості достовірної інформації про державну політику РФ та її офіційну позицію щодо соціально значущих подій у країні та світі, застосування інформаційних технологій з метою забезпечення національної безпеки РФ у галузі культури; нейтралізація інформаційно-психологічного впливу, у тому числі спрямованого на підрив історичних основ та патріотичних традицій, пов'язаних із захистом Вітчизни; нейтралізація інформаційного впливу, спрямованого на розмивання традиційних російських духовно-моральних цінностей; просування у рамках діяльності міжнародних організацій позиції РФ, що передбачає забезпечення рівноправного та взаємовигідного співробітництва всіх зацікавлених сторін в інформаційній сфері (насправді завуальовано унормовано агресивну зовнішню пропаганду як складову гібридної війни).

Незважаючи на задекларовані в доктрині наміри, навіть відданість принципам міжнародного права, практика руйнівного інформаційного впливу, навпаки, давно вже просувається шаленими темпами і є більш ніж промовистою. Чого лише варта діяльність російської міжнародної мережі інформаційних (по суті, пропагандистських) телеканалів «Russia Today», фінансованої Урядом РФ та мовлення якої охоплює всю територію ЄС, а також Близький Схід і навіть США і здійснюється англійською, арабською, іспанською, німецькою та французькою мовами здебільшого із закордонних філій, позиціонуючи себе як альтернативу російськомовним секторам таких міжнародних каналів новин, як CNN, BBC, Голос Америки або Euronews.

Приклад, на жаль, поки що реактивної (захисної) діяльності Української держави можна навести у вигляді заборони Національною радою телебачення і радіомовлення України понад 70-х російських телеканалів для ретрансляції (тобто лише провайдерами, в т.ч. приватними, кабельного телебачення) на території України. Хоча до більшості російських телеканалів можна отримати доступ через Інтернет, супутникове телебачення чи ОТТ-сервіс, а у прифронтових областях України через систему Т-2 вільно приймаються телеканали маріонеткових квазі-державних утворень «ДНР» та «ЛНР» «Оплот ТВ», «Республіка», «Новороссія ТВ».

Між тим тактика інформаційної війни з боку РФ проти України та інших країн постійно видозмінюється. Тобто зараз замість прямих фейків тепер поширюється така інтерпретація виступів реальних спікерів, із посиленням певних месиджів, спрямована на те, щоб призвести до хаосу та некерованості серед людей, активізувавши одну групу громадян, призвести до її зіткнення з іншими, які вбачають в активних громадянах небезпеку для себе [21]. Ситуація вимагає від країни-об'єкта інформаційних війн не лише звичайних контрзаходів, а навпаки, новітнього типу проактивних інформаційних спецоперацій – асиметричних інформаційних дій, тобто можливість за допомогою незначної кількості інформаційних технологій здійснити обернено пропорційний вплив на свідомість та кардинально змінити ситуацію навіть у світовому розподілі сфер впливу. При проведенні інформаційних операцій слід дотримуватися правила: чим сильніший супротивник, тим більш асиметричною має бути інформаційна дія проти нього [14, с. 28], що має на меті перетворення держави з об'єкта («жертви», «дезертира», «полоненого») на впливового суб'єкта («гравця») проактивної зовнішньої інформаційної політики.

Висновки. На підставі викладеного доводиться констатувати, що на сьогодні в Україні поки що не створено належної законодавчої бази зовнішньої інформаційної політики держави. Це характеризується тим, що, з одного боку, законодавчі акти прийнято в різні періоди, а відтак, деякі з них є вже надто застарілими щодо нинішньої ситуації, з іншого – прийняття таких програмних актів, як концепцій, доктрин, стратегій,

навіпаки, вимагає на їх виконання негайного прийняття відповідних актів та внесення змін до чинних. Однак стрімкий розвиток як внутрішньо-, так і зовнішньополітичних процесів не сприятиме остаточному вирішенню цього питання, спонукаючи до рішучих, проактивних організаційних заходів, що, безумовно, завжди випереджатимуть роботу законодавця, оскільки війна, в т.ч. інформаційна здебільшого ведеться поза правилами.

З метою усунення нормативних прогалин необхідно:

1) законодавче закріплення дефініцій (хоча з практичної точки зору, терміни – категорія вторинна, тоді як первинним є їхній зміст), процедури розробки та прийняття таких нетипових нормативних актів, як концепцій, доктрин, стратегій, програм. Як вважаємо, відповідний процес розпочато 16 листопада 2021 р. прийняттям Верховною Радою України за основу проекту Закону України «Про правотворчу діяльність», в якому передбачено окрему норму стосовно програмного правового акта, що є документом програмно-цільового характеру, у якому відображаються основні напрями розвитку публічної політики і приймається у формі доктрин, стратегій, концепцій, програм, планів. На виконання програмних правових актів приймаються (видаються) нормативно-правові акти, що забезпечують реалізацію цих документів і сприяють досягненню передбачених ними результатів [19]. Цей проект, на наше переконання, має містити ще перелік органів, уповноважених приймати зазначені документи, місце яких в ієрархії нормативно-правових актів має бути чітко визначене;

2) систематизація інформаційного законодавства, про що вже давно дискутується в юридичній літературі. Проте стосовно нашої теми такий вид систематизації, як кодифікація вбачається малоімовірним через неможливість об'єднати різні за структурою нормативні та ненормативні акти, норми прямої і непрямой дії (закони з концепціями, доктринами і стратегіями), тим більше що санкції інформаційного права розпорознені як в різних спеціальних законах, так і в кодифікованих актах різних галузей права – адміністративного, кримінального, цивільного. Найприйнятнішим варіантом вбачається часткова консолідація, тобто на основі кількох законів створення одного, напр., про ЗМІ (за аналогією Виборчого кодексу) або ж у майбутньому об'єднання концепцій, доктрин і стратегій у закон про засади інформаційної політики тощо;

3) залучення інститутів громадянського суспільства, груп експертів для того, щоб зібрати кілька думок та уникнути таких ситуацій, коли однакові за змістом документи розробляються в різних відомствах, і при цьому немає платформи, яка забезпечила б їх об'єднання. Подібна практика вже позитивно себе зарекомендувала і активно розвивається в демократичних країнах, де законопроектну роботу здійснюють, в т.ч. й на замовлення державних структур, переважно неурядові, приватні фонди, громадські організації, волонтерські формування, а також науково-освітня спільнота у ЗВО, які здійснюють підготовку фахівців та дослідження в галузі журналістики, соціальних комунікацій, міжнародного та інформаційного права, головною рушійною силою чого часто виступає національний бізнес.

У розвиток аналізованої проблематики подальші публікації мають стосуватися питань організаційно-інституційного забезпечення проактивної зовнішньої інформаційної політики, зокрема визначення кола її суб'єктів та аналіз їхньої правозастосовної діяльності в галузі інформаційної безпеки.

Список використаних джерел

1. Берназюк І. Стратегічні акти Верховної Ради України: поняття, види та особливості. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 1. С. 153-158.
2. Гордієнко С. Доктринальні положення інформаційної безпеки України в умовах сучасності. *LexInform: юридичні новини України* – 24.03.2019. URL : <https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/doktrynalni-polozhennya-informatsijnoy-bezpeky-ukrayiny-v-umovah-suchasnosti/>.
3. Довгань О. Д. Національний інформаційний суверенітет – об'єкт інформаційної безпеки. *Інформація і право*. 2014. № 3(12). С. 102-113.
4. Доктрина інформаційної безпеки Російської Федерації : утверджена Указом Президента Російської Федерації от 5 декабря 2016 г. № 646. URL : <http://pravo.gov.ru/proxy/ips/?docbody=&prevDoc=102161033&backlink=1&&nd=102417017>.
5. Доктрина інформаційної безпеки України : затв. Указом Президента України від 25 лютого 2017 року. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/47/2017#Text>.
6. Загальна декларація прав людини : прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року (неофіційний переклад). *Голос України* від 10.12.2008. № 236.

7. Історія інформаційно-психологічного протидіювання : підруч. / Я. М. Жарков, Л. Ф. Компанцева, В. В. Остроухов та ін. ; за заг. ред. д.ю.н., проф., засл. юриста України Є. Д. Скулиша. Київ : Наук.-вид. відділ НА СБ України, 2012. 212 с.
8. Кісілевич-Чорнойван О. М. Міжнародне інформаційне право: навч. посібник. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. 160 с.
9. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (офіційний переклад) : прийнята Радою Європи 4 листопада 1950 р. *Голос України* від 10.01.2001. № 3.
10. Конституція України : прийнята на 5-й сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
11. Кормич Б. А. Інформаційне право : підруч. Харків : БУРУН і К., 2011. 334 с.
12. Костицький В. В. Протидія антиукраїнській інформаційній війні у контексті європейської безпеки: політико-правові аспекти. *Актуальні проблеми державотворення, правотворення та правозастосування : матер. наук. семінару (м. Дніпро, 8 груд. 2017 р.)*. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. С. 23-27.
13. Кужельний М. Зовнішня інформаційна політика як інструмент захисту національної безпеки: український досвід. *Історико-політичні проблеми сучасного світу*. 2016. № 33-34. С. 238-248.
14. Лук'яненко В. В., Кротюк В. А. Асиметричний характер сучасної інформаційної війни. *Інформаційна агресія Російської Федерації проти України : Науковий семінар ХНУ ПС ім. І. Кожедуба, 25 жовтня 2018*. URL : <http://www.hups.mil.gov.ua/assets/doc/science/stud-conf/informacijna-agresiya-rf-proti-ukraini/11.pdf>.
15. Марценюк О. Г. Теоретико-методологічні засади інформаційного права України : реалізація права на інформацію : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Київський нац. ун-т внутр. справ. Київ, 2009. 20 с.
16. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права : прийнято 16 грудня 1966 року Генеральною Асамблеєю ООН. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text.
17. Ничка Д. Кремлівська діста. Чим Росія «годує» українську молодь в інформаційній сфері – 25 листопада 2021 р. URL : <https://tyzhden.ua/Society/253724>.
18. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 48. Ст. 650.
19. Проект Закону про правотворчу діяльність, реєстр. № 5707 від 25.06.2021 (прийнято за основу 16.11.2021). URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72355.
20. РФ змінила підхід у веденні інформаційної війни проти України – експерт AMES (05.08.2020). URL : <https://www.prostir.ua/?blogs=rf-zminyala-pidhid-u-vedenni-informatsijnoi-vijny-proty-ukrajiny-ekspert-ames>.
21. Самотуга А. В. Проактивна зовнішня інформаційна політика України й питання її законодавчої регламентації. *Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти : матер. V Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 12 бер. 2021 р.)*. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. С. 79-82.
22. Самотуга А. В. Україна в міжнародному інформаційному праві. *Актуальні проблеми державотворення, правотворення та правозастосування : матеріали наук. семінару (м. Дніпро, 10 груд. 2020 р.)*. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. С. 89-91.
23. Сафаров А. Аналіз Стратегії інформаційної безпеки в порівнянні з чинною Доктриною інформаційної безпеки – 29.04.2021. URL : <https://imi.org.ua/monitorings/analiz-strategiyi-informatsijnoyi-bezpeky-v-porivnyanni-z-chynnoyu-doktrynoyu-informatsijnoyi-i38852>.
24. Співак К., Саврук М. Інформаційна політика протидії російській пропаганді в Україні. *Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини*. 2019. Вип. 46. С. 189-198.
25. Стратегія національної безпеки України : затв. Указом Президента України від 26 травня 2015 року (втратила чинність на підставі Указу Президента України від 14.09.2020). URL : <https://www.president.gov.ua/documents/2872015-19070/>.
26. Стратегія національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни» : затв. Указом Президента України від 14.09.2020. URL : <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>.
27. Структура керівних документів державної політики в інформаційній сфері: нагальні проблеми та шляхи впорядкування : Аналітична записка Національного інституту стратегічних досліджень при РНБО України. 04.10.2011. URL : <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/informacijni-strategii/struktura-kerivnikh-dokumentiv-derzhavnoi-politiki-v>.
28. Таволжанський О. В. Інформаційна безпека України: стан правового забезпечення в контексті глобалізаційних процесів. *Журнал східноєвропейського права*. 2018. № 57. С. 158-164.
29. Уряд схвалив Стратегію інформаційної безпеки України до 2025 року. URL : <https://detector.media/infospace/article/192019/2021-09-15-uryad-skhvalyv-strategiyu-informatsijnoi-bezpeky-ukrainy-do-2025-roku/>.

Надійшла до редакції 15.12.2021

References

1. Bernazyuk, I. (2017) *Stratehichni akty Verkhovnoyi Rady Ukrayiny: ponyattya, vydy ta osoblyvosti* [Strategic acts of the Verkhovna Rada of Ukraine: concepts, types and features]. *Pidpryyemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. № 1, pp. 153-158. [in Ukr.].

2. Hordiyenko, S. Doktrynal'ni polozhennya informatsiynoi bezpeky Ukrayiny v umovakh suchasnosti [Doctrinal provisions of information security of Ukraine in modern conditions]. LexInform: yurydychni novyny Ukrayiny – 24.03.2019. URL : <https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/doktrynalni-polozhennya-informatsiynoi-bezpeky-ukrayiny-v-umovah-suchasnosti/>. [in Ukr.].
3. Dovhan', O. D. (2014). Natsional'nyy informatsiynyy suverenitet – ob'ekt informatsiynoi bezpeky [National information sovereignty – the object of information security]. *Informatsiya i pravo*. № 3 (12), pp. 102-113. [in Ukr.].
4. Doktrina informatsyonnoy bezopasnosti Rossiyskoy Federatsyi [Doctrine of Information Security of the Russian Federation] : utverzhdena Ukazom Prezidenta Rossiyskoy Federatsyi ot 5 dekabrya 2016 g. № 646. URL : <http://pravo.gov.ru/proxy/ips/?docbody=&prevDoc=102161033&backlink=1&&nd=102417017>. [in Russ.].
5. Doktryna informatsiynoi bezpeky Ukrayiny [Doctrine of information security of Ukraine] : zatv. Ukazom Prezydenta Ukrayiny vid 25 lyutoho 2017 roku. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/47/2017#Text>. [in Ukr.].
6. Zahal'na deklaratsiya prav lyudyny [Universal Declaration of Human Rights] : pryynyata i proholoshena rezolyutsiyeyu 217 A (III) Heneral'noyi Asambleyi OON vid 10 hrudnya 1948 roku (neofitsiyyny pereklad). *Holos Ukrayiny* vid 10.12.2008. № 236. [in Ukr.].
7. Istoriya informatsiyno-psykholohichnoho protyborstva [History of information and psychological confrontation] : pidruch. / Ya. M. Zharkov, L. F. Kompantseva, V. V. Ostroukhov ta in. ; za zah. red. d.yu.n., prof., zasl. yurysta Ukrayiny Ye. D. Skulysha. Kyiv : Nauk.-vyd. viddil NA SB Ukrayiny, 2012. 212 p. [in Ukr.].
8. Kisilevykh-Chornoivan, O. M. (2011). Mizhnarodne informatsiyne pravo [International information law] : navch. posibnyk. Kyiv : DP «Vyd. dim «Personal», 160 p. [in Ukr.].
9. Konventsiya pro zakhyst prav lyudyny i osnovopolozhnykh svobod (Ofitsiyyny pereklad) [Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (Official Translation)] : pryynyata Radoyu Yevropy 4 lystopada 1950 r. *Holos Ukrayiny* vid 10.01.2001. № 3. [in Ukr.].
10. Konstytutsiya Ukrayiny [Constitution of Ukraine] : pryynyata na 5-y sesiyi Verkhovnoyi Rady Ukrayiny 28 chervnya 1996 roku. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*. 1996. № 30, art. 141. [in Ukr.].
11. Kormych, B. A. (2011). Informatsiyne pravo [Information law] : pidruch. Kharkiv : BURUN i K., 334 p. [in Ukr.].
12. Kostyts'kyi, V. V. (2018). Protydiya antyukrayins'kiy informatsiynyy viyni u konteksti yevropeys'koy bezpeky: polityko-pravovi aspekty [Combating anti-Ukrainian information war in the context of European security: political and legal aspects]. *Aktual'ni problemy derzhavotvorennya, pravotvorennya ta pravozastosuvannya : mater. nauk. seminaru (m. Dnipro, 8 hrud. 2017 r.)*. Dnipro : Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav, pp. 23-27. [in Ukr.].
13. Kuzhel'nyy, M. (2016). Zovnishnya informatsiyna polityka yak instrument zakhystu natsional'noyi bezpeky: ukrayins'kyy dosvid [Foreign information policy as a tool for protecting national security: the Ukrainian experience]. *Istoryko-politychni problemy suchasnoho svitu*. № 33-34, pp. 238-248. [in Ukr.].
14. Lukyanenko, V. V., Krotiyuk, V. A. (2018). Asymetrychnyy kharakter suchasnoyi informatsiynoi viyny [Asymmetric nature of modern information warfare]. *Informatsiyna ahresiya Rosiys'koyi Federatsiyi proty Ukrayiny : Naukovyy seminar KHNU PS im. I. Kozheduba, 25 zhovtnya 2018*. URL : <http://www.hups.mil.gov.ua/assets/doc/science/stud-conf/informacijna-agresiya-rf-proti-ukraini/11.pdf>. [in Ukr.].
15. Martsenyuk, O. H. (2009). Teoretyko-metodolohichni zasady informatsiynoho prava Ukrayiny : realizatsiya prava na informatsiyu [Theoretical and methodological principles of information law of Ukraine: implementation of the right to information] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.07 / Kyiv's'kyy nats. un-t vnutr. sprav. Kyiv, 20 p. [in Ukr.].
16. Mizhnarodnyy pakt pro hromadyans'ki i politychni prava [International Covenant on Civil and Political Rights] : pryynyato 16 hrudnya 1966 roku Heneral'noyu Asambleyeyu OON. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text. [in Ukr.].
17. Nychka, D. (2021). Kremlivs'ka diyeta. Chym Rosiya «hoduye» ukrayins'ku molod' v informatsiynyy sferi – 25 lystopada 2021 r. [The Kremlin diet. What Russia «feeds» Ukrainian youth in the information sphere] – November 25, 2021. URL : <https://tyzhden.ua/Society/253724>. [in Ukr.].
18. Pro informatsiyu [On information] : Zakon Ukrayiny vid 02.10.1992. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*. 1992. № 48, art. 650. [in Ukr.].
19. Proekt Zakonu pro pravotvorchu diyal'nist' [Draft Law on Law-Making], reyestr. № 5707 vid 25.06.2021 (pryynyato za osnovu 16.11.2021). URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72355. [in Ukr.].
20. RF zminyla pidkhid u vedenni informatsiynoi viyny proty Ukrayiny – ekspert AMES [Russia has changed its approach to waging an information war against Ukraine – AMES expert] (05.08.2020). URL : <https://www.prostir.ua/?blogs=rf-zminyla-pidhid-u-vedenni-informatsijnoji-vijny-proty-ukrajiny-ekspert-ames>. [in Ukr.].
21. Samotuha, A. V. (2021) Proaktyvna zovnishnya informatsiyna polityka Ukrayiny y pytannya yiyi zakonodavchoyi rehlementatsiyi [Proactive foreign information policy of Ukraine and issues of its legislative regulation]. *Mizhnarodna ta natsional'na bezpeka: teoretychni i prykladni aspekty : mater. V*

Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Dnipro, 12 bereznya 2021 r.). Dnipro : Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav, pp. 79-82. [in Ukr.].

22. Samotuha, A. V. (2021). Ukrayina v mizhnarodnomu informatsynomu pravi [Ukraine in international information law]. *Aktual'ni problemy derzhavotvorenniya, pravotvorenniya ta pravozastosuvannya : materialy nauk. seminaru (m. Dnipro, 10 hrudnya 2020 r.).* Dnipro : Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav, pp. 89-91. [in Ukr.].

23. Safarov, A. (2021). Analiz Stratehiyi informatsynoyi bezpeky v porivnyanni z chynnoyu Doktrynoyu informatsynoyi bezpeky [Analysis of the Information Security Strategy in comparison with the current Doctrine of Information Security] – 29.04.2021. URL : <https://imi.org.ua/monitorings/analiz-strategiyi-informatsynoyi-bezpeky-v-porivnyanni-z-chynnoyu-doktrynoyu-informatsynoyi-i38852>. [in Ukr.].

24. Spivak, K., Savruk, M. (2019). Informatsiyana polityka protydyiyi rosiys'kiy propahandi v Ukrayini [Information policy to counter Russian propaganda in Ukraine]. *Visnyk L'vivs'koho universytetu. Seriya mizhnarodni vidnosyny*, issue 46, pp. 189-198. [in Ukr.].

25. Stratehiya natsional'noyi bezpeky Ukrayiny [National Security Strategy of Ukraine] : zatv. Ukazom Prezydenta Ukrayiny vid 26 travnya 2015 roku. URL : <https://www.president.gov.ua/documents/2872015-19070/>. [in Ukr.].

26. Stratehiya natsional'noyi bezpeky Ukrayiny «Bezpeka lyudyny – bezpeka krayiny» [National Security Strategy of Ukraine «Human Security – Security of the Country «] : zatv. Ukazom Prezydenta Ukrayiny vid 14 veresnya 2020 roku. URL : <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037/>. [in Ukr.].

27. Struktura kerivnykh dokumentiv derzhavnoyi polityky v informatsyniy sferi: nahal'ni problemy ta shlyakhy vporядkuvannya [Structure of guiding documents of state policy in the information sphere: urgent problems and ways of regulation] : Analitichna zapyska Natsional'noho instytutu stratehichnykh doslidzhen' pry RNBO Ukrayiny. 04.10.2011. URL : <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/informaciyni-strategii/struktura-kerivnykh-dokumentiv-derzhavnoi-politiki-v-> [in Ukr.].

28. Tavolzhans'kyy, O. V. (2018). Informatsiyana bezpeka Ukrayiny: stan pravovoho zabezpechennya v konteksti hlobalizatsiynykh protsesiv [Information security of Ukraine: the state of legal support in the context of globalization processes]. *Zhurnal skhidnoyevropeys'koho prava*, № 57, pp. 158-164. [in Ukr.].

29. Uryad skhvalyv Stratehiyu informatsynoyi bezpeky Ukrayiny do 2025 roku [The Government has approved the Information Security Strategy of Ukraine till 2025]. URL : <https://detector.media/infospace/article/192019/2021-09-15-uryad-skhvalyv-strategiyu-informatsynoi-bezpeky-ukrainy-do-2025-roku/>. [in Ukr.].

ABSTRACT

Andriy Samotuha. Importance of state program documents in legislative support of proactive foreign information policy of Ukraine. The article deals with comparative and legal consideration of such state program documents as concepts, doctrines and strategies in legislative support of national proactive foreign information policy. Regarding that the subjective right to information is increasingly deprived of signs of absoluteness, the emphasis has been placed on the comprehensive formation of legal guarantees for national information policy, which aims to protect the information sovereignty and information security of the nation. In the current conditions of the hybrid war against Ukraine, which includes information warfare and special operations, the transition from reactive (defensive) to proactive (offensive) information policy of the state, in particular at the international level, becomes a priority. According to the results of comparative and legal analysis of such program documents of the state as doctrines, strategies and concepts, shortcomings have been identified and measures to improve the legislative support of national information policy have been proposed.

Unlike protective functions, proactive information activities of the state have not yet received clear legislative regulations. Moreover, the issue of information security has become extremely important during the Russian hybrid war against Ukraine, when along with the use of conventional weapons and economic levers, they are widely and subtly used, in particular.

The author has concluded that today Ukraine does not have a proper legal framework for foreign information policy. In this concern he has proposed the legislative consolidation of definitions, procedures for the development and adoption of such atypical regulations as concepts, doctrines, strategies, programs; to systematize information legislation through consolidation; to involve civil society institutions in draft law process.

Keywords: *information, information policy, information security, protection, proactive information activities, legislation, strategy, doctrine, concept.*